

Příloha č. 3 Návrhu na zahájení habilitačního řízení

Vysoké učení technické v Brně

Fakulta výtvarných umění

Habilitační práce

Obor Výtvarná tvorba

S I T E a N O N S I T E

Mgr. art. Eva Masaryková ArtD.

2023

SITE a NON-SITE

Dovoľte mi zoznámiť vás so svojou prácou na tému sochárskeho fenoménu *miesta* a jeho intímnej - internalizovanej polohy *ne-miesta*. Predstavím výtvarné úvahy a výstupy, ktorým imponuje procesualny, konceptuálny a akčný uhol pohľadu na výtvarnej scéne. Viac než k tvaru a povrchu v keramickom médiu sa vzťahuje k pojmu *clay work* - práci v hline so všetkými jej konotáciami k zemi ako pra-matérii, k živlu ohňa, ktorý ju finalizuje a transformuje, ku všetkým fyzikálnym pravidlám a procesom, ktoré na atomárnej úrovni potvrdzujú našu podstatu v pôvode, jednote a súčasti hviezdneho prachu.

“Chudobné” výrazové prostriedky arte povera, ktoré ma očarovali v 90-tych rokoch, prepisujem dnes s identickou snahou vyjadriť sa jadrne, na podstatu, intenzívne. To isté, čo som v tých rokoch riešila ready-made-om a v nultých vo videu, hľadám v hline, v oblúčku časovej slučky 30-tich rokov. Formálne ma zaujímajú priestorové vzťahy v inštalácii, stopy živého ohňa na hline v atmosférickom výpale, náhodnosť a procesualnosť raku a iných experimentálnych vypaľovaní, vlastne najtradičnejšími a najstaršími technikami, so súčasným obsahom.

Pri úvahách, kde začať, sa obrátim do roku 2007, kedy som v kaplnke sv. Jána pri františkánskom kostole v Bratislave prezentovala video-inštaláciu *Tu I (naši) a Tu II (pole)*. Na priestor za oltárom bola premietaná dvojica videí s témou miesta – obilného poľa za domom a jeho vizuálnych transformácií v plynutí roka; s momentom zastaveného videostillu na identickom 3d objekte reliéfu z videozáberu, vytvorenom CNC frézou do styroduru a s videom krátkého príbehu siedmich detí v rodine, ktoré pózujú a predvádzajú sa v hlúčkovi s tým, že sa prispôsobujú najmenšiemu z nich, chlapcovi autistovi. Toto video bolo premietané priamo na rebroviu gotického chrámu. Videoinštalácia chcela vecným jazykom hovoriť o bežných reáliách a peripetiách života s uvedomením si posvätnosti a jedinečnosti žitého momentu.

Miesto a fyzickú výdrž som spýtovala v práci *Shirshasána*, ktorá vznikla na sympóziu v Kalinove pri Lučenci. Fabrické prostredie a možnosti úplne inej mierky ma priviedli k apropiácii vysoko vypálenej multiply technického potrubia. Stĺp, postavený z dielov, niektorých podpísaných mojimi iniciálami, sa stal projekčnou plochou pre video, v ktorom v rôznych prostrediach skúšam pozíciu stojky ako limit svojich fyzických možností a pohľadu na svet inak/ hore nohami. Fenomén miesta tu bol prežívaný pri zbere záznamov jednotlivých stojok – shirshasán, kedy sa na chvíľu zastaví svet vo výdrži a miesto absorbuje človeka s jeho snažením.

K niektorým témam - miestam sa opakovane vraciam: k bruchu ako centru *hara* našej fyzicko-duchovnej existencie, k žitnému poľu ako každoročne naháňanému času v skoro márnej snahe uchopiť dozrievanie vo zvuku kombajnov, cvakajúcich mi v päťách.

Miestošpecifickou prácou bola inštalácia *Plaváreň* na výstave Pro Blansko v Galerii mesta Blanska (2016). Mojm obľúbeným spôsobom je zareagovať na daný priestor v kontexte histórie, kultúry a sociálnych zmien, čím si výtvarník pomáha vytvorením medzí príbehu. V Blansku sa príbeh vzťahoval k plavárni ako súčasťou česko-moravského kultu športu a fyzicky aktívneho života. Spoločnú veľkomoravskú históriu sprítomnila hlaholika na autorských kachličkách. Replika skokanského mostíka z blanenskej plavárne v spoločenskej hre dekódovania citátov z moravskej a českej histórie, od T.G.Masaryka a Emila Zátopka, bola opornou kostrou inštalácie. Dopovedala ju projekcia vodného videa a dobové čierno-biele fotografie zo života plavárne. Projekciu rámovali fragmenty jej pôvodnej keramickej výzdoby.

O históriu a zároveň „tu a teraz“ šamorínskej synagógy sa opiera inštalácia *Somography* v At Home Gallery v Šamoríne (2019). Intervenciou do priestoru „domácej“synagógy (vzdalenej pár kilometrov od môjho domova) bola inštalácia zmenšeniny aktuálnej architektonickej situácie centra mesta Šamorín, vytvorenej v prírodne vypaľovanej hline. Objekt som natočila na východo – západný smer ako korekciu danej anomálie budovy, ktorej apsida (miesto *áronu hakodeš*) je kvôli terénu mierne na juhovýchod. Pôsobil a doslovne „žil“ v synagóge komunikačne s návštevníkmi, ktorí v ňom hľadali prienik s realitou. Pozostával z 35 reliéfov, zmenšených v mierke, vystavených na pieskovom lôžku, akoby vyrezanom z podložia miesta. Reliéfy boli patinované ohňom v pilinovej peci, pre mňa dôležitá lokálnosť práce a jej tvorby na blízkom území. Topografia práce sledovala priestor centra od kostolíka Kráľovnej Anny po vodojem, všadeprítomný monumentálny technický prvok v rovinatej krajine pomedzia Slovenska a Maďarska.

Práca v „domácej“ synagóge nebola prvá. V r. 2006 sme tu s Ľubou Sajkalovou a Danielom Matejom prezentovali výskum 35 slovenských synagóg, ktorý nás intenzívne vtiahol k problematike ľudsky aj profesne, v multikanálovej videoinštalácii *Cezseba/ Layers*. Na príslušné miesto (strop, ľavá a pravá strana budovy, *áron hakodeš*) boli premietané obrazy z ciest po synagógach so všetkou vizuálnou absurditou, ktorú prinieslo prekódovanie ich urbánneho významu v spoločnosti.

Keď spytujem svoju osobnú históriu, non-site sa po prvýkrát objavilo v práci so štruktúrou DNA v hlinených kvetináčoch. Ešte študentská práca bola odliata do bronzu s ponechaním výfukov po odlievaní a nezačistenia v zámere imitovať nespútaný rast a živelnosť prírodných procesov. Práca niesla rovnomenný názov *Non-site*. S miestom pracovala inštalácia *Functioning* na sympóziu Mut zur Lücke v Rakúsku. Používala som materiály daného prostredia k vizualite témy odvahy k medzerám, staré a nové strešné krytiny, asfalt a pozinkovaný plech.

Chuť experimentovať s novými materiálmi, s ich surovou polohou ma priviedla k práci *Dcéra B+* s intímnu témou chirurgického zásahu do tela. Práca miestošpecificky reagovala na daný priestor blanenskej galérie, kde sú zo stropu upevnené lavičky, na ktoré som figúry posadila dolu hlavou. Súčasťou inštalácie boli ortopedické korzety, ktorých autenticita napovedá príbeh. Figúry, nahrubo vyrezané zo styroduru, sú v jógových pozíciách pre zdôraznenie dôležitosti cvičenia, pohybu a aktivity v boji proti akejkoľvek diagnóze.

Takto som premietla svoju filozofiu aj do práce *Dvaja muži* v priestore Konsepti – bývalom funkcionalistickom autoservise so zaveseným kruhovým stropom. Konštrukciu stropu som preštrikovala zeleným lanom a do prostriedku kruhu zavesila pendant do ekologickej živice odlievaných brúch, plnených rastlinnými komponentami (ovsené a iné vločky, obilie, strukoviny) v idei vegetariánstva a individuálnej askézy.

V poslednom roku som participovala na multigeneračných výstavách/ akciách Vystavenisko a Osvit (2022), ktoré ideovo a komunikačne vzišli z radov mladých výtvarníkov a študentov umenia nielen vysokých, ale aj stredných škôl. Schémou spoločnej výstavy je postaranie sa a kultúrne dočasné obývanie urbánneho priestoru, opusteného a určeného k demolácii. Akcia pokračuje tento rok, kedy bude rozptýl umenia s rovnomenným názvom ešte mohutnejší a všeobjímajúcejší.

Mojou reakciou bol fokus na aktuality v dani okolo nás, prvou prácou sú keramické kachličky s textom *Válka je vôl* v priestore bývalej kúpeľne opusteného domu, kde som našla originálnu farebnosť kachličiek v bielej, žltej a modrošedej. Farebnosť ma presmerovala na udalosti vojny v našom bezprostrednom susedstve. Druhá práca na Somolického 13 komentuje úmrtie kráľovnej Alžbety s pocitmi sentimentu z „konca 20. storočia“. Na drevenej lavici, opálenej do čierne, horí 86 porcelánových kahancov. Textová zložka „God Bless the Queen“ je napoly skrytá v negatívnom vrype

z vonkajšej strany kahancov so zámerom premietnuť sa cez tiene horenia. Práca má rovnomenný názov.

Pojem *non-site* si požičiavam zo slovníka výtvarníkov earth-artu, ako prírodu, prenesenú z miesta vonku dovnútra. Vlastnou metaforou ponúkam chápanie prírody, ktorú si privlastníme prežitkom, internalizujeme na miesto vnútri, ktoré znamená emóciu.

Moje non-site práce boli vystavené v Banskej Bystrici (2021) na výstave Ako keď letia divé husy, ale aj na výstave Naturistov majestáť v Piešťanoch v tom istom roku.

Už sa môžeš znova narodiť (2020) je inštalácia, kde pracujem s drevovýpalom, ktorý dodáva keramickému objektu procesuálnu hĺbku, opätovne s odtlačkom tentoraz tehotného brucha a s archetypom vajca. Veľký a malé ovoidy sú procesované rozdielne – v redukcii v drevovýpale, v redukcii raku, v pilinovej peci. Práca uvažuje o živote a smrti blízkej osoby a vyjadruje nádej, že sa tieto svety niekde stretajú. *Lopúchy* (2021) sú spoluprácou s Jankom Sajkalom, šperkárom a sochárom. Ak v predošlej práci myslím na jeho manželku Ľubku, moju autorskú dvojicu, ktorá nás predčasne opustila, v nasledujúcej práci až jeho opornou medenou konštrukciou je objekt skompletizovaný, čím sa spolu v smútku aj v radosť života posúvame ďalej. *Brušká a Variácie na žitné pole* (2020-2021) sa vracajú späť k mojim témam a upriamujú sa k osobnému výskumu stôp drevovýpalu pre výraz výtvarnej výpovede.

Vo svojej pedagogickej práci pokračujem a rozvíjam kontinuálne, cez pôdy troch vysokých umeleckých škôl, inklináciu ku konceptuálnemu umeniu. Na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave vznikol predmet *Koncept*, zoznamujúci študentov s výtvarným dianím druhej polovice 20. storočia. Predmet ich viedol k tvorbe, formálne blízkej konceptuálnym stratégiám, k trom projektom alebo mini-inštaláciám za semester, s dôrazom na myšlienkové spracovanie témy. Témami boli pojmy ako interface, láska, ambient.

Inštalácia, environment, prostredie bol predmet, vedený na Akadémii umení v Banskej Bystrici v bakalárskom stupni štúdia. Bol obmenou *Konceptu* s krátkymi prednáškami o konceptuálnom a súčasnom dianí v trojdimenzionálnom umení, s rozdebatovaním tém a interpretovaním diel umenia. Vzniklo niekoľko vydarených prác a ešte viac dobrých, obohacujúcich rozhovorov. Predmet *Postprodukcia* na VŠVU a *Postprodukcia výtvarného diela* na Akadémii umení v BB sa nezaoberal digitálnym strihom, ako by sa mohlo zdať na prvý pohľad, ale aplikáciou diela a práce výtvarníka do praxe. Mal niekoľko „tréningových“ okruhov: tvorbu projektu, grantu, portfólia a prezentácie formou pecha-kucha. V posledných rokoch pôsobenia som musela obmedziť počet študentov, prihlasujúcich sa na predmet, pre veľký záujem zo všetkých katedier Fakulty výtvarného umenia. Prax grantovania, reálne podávané granty do podporných schém, bola percentuálne veľmi úspešná.

V rokoch 2012-2020 som asistovala v *Ateliéri figurálneho prejavu* doc. P. Gáspára v Banskej Bystrici, čo prinieslo do ateliéru iné témy, novú komunikáciu a niekoľko aktivít, ako Workshop bronzu v spolupráci so 4D Gallery v Galante alebo prvú prierezovú výstavu Sochárskej katedry v Banskej Bystrici pod názvom Banskobystrický štuk (Piszatoryho palác v Bratislave, 2014). Túto som koncepčne a organizačne postavila a zrealizovala, okomentovala kurátorským textom, prizvala k odbornej spolupráci prof. E. Kapsou. Takto obsiahlym počínom pre moju alma mater - Katedru socha, objekt, inštalácia bolo vytvorenie súhrnného katalógu katedry *Bilancovanie/ balansovanie* (2011) so zberom materiálu za 20 rokov katedry, od jej porevolučného fungovania v r.1990.

Sochárske materiály – keramika bol predmet, vedený na Akadémii umení v Banskej Bystrici. Vďaka podpore katedry a chuti experimentovať sa mi dostalo veľkorysého technologického zázemia, čo mi dovoľovalo neostať v medziach tradičnej keramickej tvorby a elektrického výpalu, ale odskúšať nové spôsoby ako japonské a americké raku, experimentálny výpal plynom a finálne dlhotrvajúci drevovýpal s dosahovaním extrémne vysokých teplôt a atmosférických výsledkov. Čiastočne experiment prebiehal pod organizáciou *medzinárodných študentských workshopov vysokých škôl priestoru V4* na katedre. To nám poskytlo intenzívny komunitný čas a zážitkový spôsob výuky, kde každý participuje a prináša vlastnú energiu do spoločného výsledku, pričom proces je rovnako naplňajúci. Výuka keramiky v semestri prebiehala striktno oddelená od konceptu, aby si študenti hlinu ohmatali bez limitov témy, odskúšali, čo je v nej technologicky možné, zaradili ju do ateliérovej a ďalšej práce mentálne a následne prakticky.

Sochárska príprava a Modelovanie sú predmety na Trnavskej univerzite v Trnave, Pedagogickej fakulte, Katedre pedagogiky výtvarného umenia. Zabezpečujem prípravnú sochársku prax pre budúcich pedagógov, vyučujúcich na stredných školách. Predmety sú určené jednodoborovým a dvojdoborovým študentom prvého ročníka. Vráťane introspektívnej úvodnej témy sa študenti zaoberajú veristickým prepisom reality v hline (lebka, hlava), základnými odlievacími a reprodukčnými technikami, základmi tvorby reliéfu a na záver každého z dvoch semestrov spracúvajú invenčne, konceptuálne aj materiálovo danú tému jako odkonzultovanú autorskú prácu.

Okrem výtvarnej a pedagogickej tvorby sa zaoberám textami o umení, organizačnou a kurátorskou činnosťou vo dvoch združeníach na podporu súčasného sochárstva Cabeza Colectiva (od r. 2008) a Resculpture. sk, Asociácia sochárov (od r. 2010).

Som človek teamu a komunikácie, preto som sa nezamerala na samostatné výstavy a prezentácie seba, ale minimálne vystavujem vo dvojici. Komunitný princíp šľachtíme v Keramickom štúdiu v Starej tržnici v Bratislave od r. 2019. Okrem práce s dospelými poskytujeme priestor kolegom – výtvarníkom na Workshope sochárov a pracujeme s integrovanými deťmi zo školy rodinného typu Malá-Veľká škola na Panenskej ul. V Bratislave. Organizujeme Otvorený ateliér pre verejnosť, neobmedzenú vekom, od dvojročných detí po dôchodcov u nás pracujú s hlinou ľudia v malej nadšenej komunite.

Som človek slova a grantov, okrem výuky grantových zručností sa v „behu na dlhej trati“ snažím o získanie podpory pre kultúrne a výtvarné aktivity a ich zapojenie do širšieho povedomia spoločnosti.

Eva Masaryková, apríl 2023

TU II. (deti), videoinštalácia, výstava Eva Masaryková and., kaplnka sv. Jána pri kostole františkánov, Bratislava, 2007

Keep moving, výstava Kto opravuje, Galéria Statua, Bratislava, 2018

Shirshasana, projekcia na keramické multiply, 2009 na výstave Pro Blansko
v Galerii města Blanska, 2016

Plaváreň, site-specific inštalácia na výstave Pro Blansko v Galerii města Blanska, 2016

Plaváreň, site-specific inštalácia na výstave Pro Blansko v Galerii města Blanska, 2016

Dcéra 2, výstava Hommage à Jozef Jankovič, Oravská galéria Dolný Kubín, 2018

Somorgraphy, inštalácia pre šamorínsku synagógu At Home Gallery, Šamorín, 2019

Somorgraphy, 2019

Somography, 2019

Somography, 2019

Od stola a od lože, výstava Ako keď letia divé husy, Lazovná 1 Gallery, Banská Bystrica, 2021

*Už sa môžeš znova narodiť (pre Ľ.S.), 2020, výstava Naturistov majestát,
Flat Gallery, Piešťany*

Lopúchy, 2020, detail, spolupráca s Jánom Sajkalom, výstava Ako keď letia divé husy, 2021

Válka je vôl, miestošpecifická práca pre výstavu Vystavenisko, Somolického 14, Bratislava, 2022

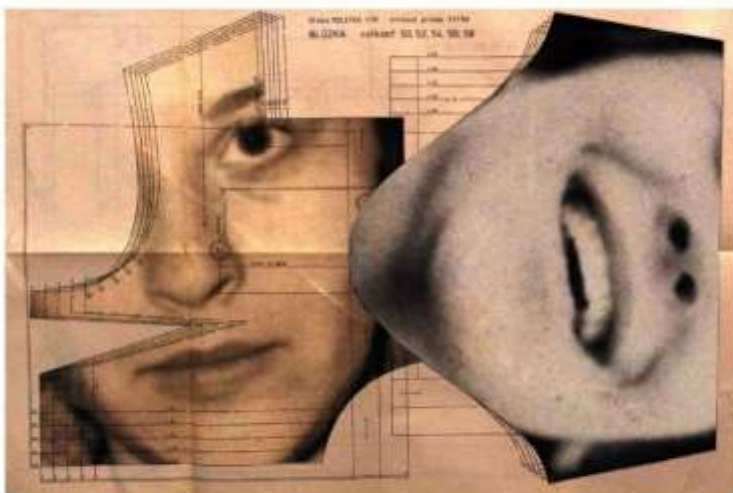

God Bless the Queen, výstava Osvit, Somolického 14, Bratislava, 2022

Pedagogická časť

Nikoleta Gazdová, predmet *Inštalácia*, *environment*, *prostredie*,
Akadémia umení v Banskej Bystrici

Raku workshop, Akadémia umení v Banskej Bystrici, 2018

Workshop drevovýpalu, Akadémia umení v Banskej Bystrici, 2019

Workshop drevovýpalu, Akadémia umení v Banskej Bystrici, 2019

Workshop drevovýpalu, Banská Bystrica, 2018

